

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Inservati: Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupijski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zensitne ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inservatov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravišтво „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, pritlično. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

v Jugoslaviji:		V inozemstvu:	
celoletno naprej plačan	K 180—	celoletno	K 240—
polletno	90—	polletno	120—
3 mesečno	45—	3 mesečno	60—
1	15—	1	20—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati. Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnini vedno po nakaznici. Na samo pisemna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje. Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane. Rekopisov ne vrača.

Posamezna številka velja 1 krono.
Poština plačana v gotovini.

Dr. Ivan Tavčar:

Prvi odgovor.

»Slovenec« je priobčil dolgo vrsto vprašanih, oziroma napadov na mojo osebo. In ker čez noč ne dobi odgovora, piše, da molčim kot grob, to se pravi, da z molkom priznavam, da je lažljivo glasilo enkrat vendar je pisalo resnico.

Pečati se mi je torej z različno tvarino, katero je spustil »Slovenec« proti meni v zadnjih dneh. Da se vsega z enim odgovorom ne dá rešiti, je naravno. Zatorej naj mi čestiti gg. »Slovenec« redakciji dovolijo, da jim odgovorim po vrsti. Predvsem mi je odgovoriti gospodu dr. Gosarju, ki me je pozval, da naj mu pojasnim, kaj je pravzaprav počenjal na Ruskem.

Odkritosrčno povem, da sem pri volilnem shodu zasebno osebo dr. Gosarja čisto pri miru pustil, nasprotno, da sem glasno konstatiral, da je on v zasebnem življenju vse časti vreden mož. Ker so bili Gosarjevi privrženci na shodu navzoči, bi bili to lahko zapisali. — Dostavljam sem tudi, da smatram za njegovo zasebno stvar vse tisto, kar je počenjal v Rusiji, če je sploh kaj počenjal. Te moje besede so se obračale v prvi vrsti proti nekemu pozivu v »Slov. Narod«, da naj vendar ta ali oni nastopi in povz, kaj da je dr. Gosar počenjal na Ruskem. Moje besede so bile naperjene proti temu, da bi se ta stvar vlekla v volilni boj, in jaz sem poudarjal, da nima vse to z volilnim bojem ničesar opraviti.

Sedaj se vrnem k »Slovincu«. V št. 254. je priobčil članek »Naši demokrati, monarhisti«, v katerem izkorišča zapisnike dveh sej narodne vlade z dne 21. in 22. novembra 1918. Ta zapisnik so imeli gospodje morda v rokah, morda pa tudi ne, ker je skoraj neverjetno, da bi deželni predsednik ita korist svojih stranki odpiral svoje arhive v agitacijske volilne namene. Če se je na to zgodilo, zahtevam z vso odločnostjo, da se zapisnik v celoti objavi, čeprav zapisnik ni bil stenografičan in torej ne daje nikake poročila, da obsega vse tisto, kar so posamezni člani vlade govorili. Ker so se gospodje pri »Slovincu« zadovoljili samo z nekim izvlečkom, je prav zelo dvomljivo, da je to, kar so ponatisnili, faktično del dotičnega sejnega zapisnika. Gospod dr. Brejc, dajte lačni gospodi na razpolago zapisnik v celoti, da se bo, če je v zapisniku res kaj takega obseženo, jasno videlo, kaj sem govoril

pri tisti priliki; zakaj v tem, kar »Slovenec« priobčuje, te jasnosti ni!

»Slovenec« piše, da so zastopniki demokratske stranke pri zgoraj omenjeni zgodovinski seji ljubljanske narodne vlade izjavili:

»da so po svojem mišljenju vsi republikanci in da glasujejo za načrt, ki zahteva provizorično monarhijo, samo zaradi tega, da ni izhoda iz našega težavnega položaja, v katerem se nahajamo boja z vsem rom na zunanje zadeve (invazija Italijanov), bodisi v notranjosti zaradi pomanjkanja denarja in živila«.

Torej to so izjavili zastopniki demokratske stranke, potem pa se je vnela velezanimiva debata. Poverjeniki strank so nato podali oficijelne izjave, ki so jih glede predloga dalmatinske vlade izrekli njihove stranke. Za demokratsko stranko sem baie jaz podal oficijelno izjavo, katere pa »Slovenec« ne navaja.

Vzlic temu piše »Slovenec« v poznejši številki tako, kakor da sem podal isto izjavo, katero so poprej zastopali poverjeniki demokratske stranke.

Konstatiram pač, da je v tistem prvem hipu bilo v demokratski stranki tudi nekaj zastopnikov republike in da je član te stranke pred franciškansko cerkvijo javni svoj govor zaključil z vzklikom: »Živio republika!« Jaz za svojo osebo na tudi v tisti dobi nisem bil za republiko, ker sem se nahajal na stališču, da Jugoslavija nima drugega izbora, da, kakor izreči se za monarhijo in tudi za dinastijo, katere je takrat v Srbiji vladala.

Republika je dobra ustavna oblika — tega nihče ne tat. Pri nas na bi bila nemogoča, in tudi vsaka druga dinastija bi bila nemogoča, kakor dinastija Karađorđevićev, če se Srbi zanj izročijo!

To mnenje sem zastopal takoj ob prevratu, to mnenje zastopam še danes, ker počem, da bi naša država zapadla v krizo, katere bi jo brez dvojbe ugonobili!

»Slovenec« navaja, da je pri tisti historični seji gospod prelaj Andrej Kalan konstatiral, da so vsi Slovni narodne vlade brez izjeme strinjali s tem, da je najprimernejša republika. Če je gospod prelaj to konstatiral pri dotični seji — zapisnika »Slovenec« itak ne bo nikdar priobčil! — potem ni konstatiral resnice.

kar izhaja že iz citiranega članka samega, kjer citamo, da so zastopniki demokratske stranke izjavili, da glasujejo za monarhijo in dinastijo, ker ni drugega izhoda iz našega težavnega položaja.

Mi smo ostali dosledni, ker smo še danes za monarhijo in dinastijo, ker je postal naš položaj še težavnejši, nego je bil ob času prevrata. SLS pa tiste »najprimernejše republike« še do danes ni dementirala, in videti je, da jo hočejo imeti njeni pristaši še danes, ker bi bila v svojem volilnem programu odkritosrčno povedala, da se s stališčem prelaja Andreja Kalana, da je za našo državo republika najprimernejša, ne strinja!

To je glavna stvar!

Z ozirom na izvajanja g. župana dr. Tavčarja smatra uredništvo za umestno, da ponatisne dve notici o oni zgodovinski seji dne 21. novembra 1918, ki sta izšli 2. in 11. julija t. l.

Prva se glasi:

»Bilo je po prevratu sredi novembra 1918. Italija, ki je bila zasedla demarkacijsko črto, se je pripravljal, da jo prekorči. Njene široke odprte oči so zrlje tja do Celia, zlasti ji je bilo za Trboveljski premostovnik. Smatrala je nas Slovence za podjarmljeni narod, enega izmed dedičev bivše monarhije, ki napram niemu ni treba imeti nobenih ozirov. Položaj je bil silno kritičen. Enako je Italija nameravala nastopiti napram Dalmaciji. Tu je sprožil dalmatinski poslanec dr. Smolnaka misel, da nas preteče opasnost, more rešiti je takojšnje ujedinitje s kraljevino Srbijo pod dinastijo Karađorđevićev. Predlagal je, da naj Narodno Veče v Zagrebu nemudoma izvede državnopravni akt. Predlog je prišel v razpravo na seji celokupne narodne vlade za Slovenijo. Predlog je pobihal z vso vehemenco tedanji poverjenik za notranje zadeve dr. Brejc, češ da si ne smemo preudicati niti glade oblike naše bodoče države niti glade dinastije. Proti tej ponudbi opozorili so nastopili no vrsti JDS pripadajoči poverjeniki dr. Tavčar, dr. Triller, dr. Ravbar, dr. Pestotnik in — če se ne motim — tudi sedanjí minister dr. Kukovec.«

Druge slove:

»Dr. Brejc je v dotični zgodovinski seji pred Narodno vlado z izredno vehemenco, ki je očividno izhajala celo njegove pristaše, nastopil zoper regentstvo pravoslavne Aleksandra. Navzočih je bilo šest

poverjenikov SLS (vstevši predsednika Pogačnika), pet poverjenikov JDS in socialist Kristan. Zadnji je zastopal seveda svoje posebno načelno stališče, a čim bi bil z istim propadel, bi bil lahko končno glasoval za dr. Tavčar-Trillerjev predlog (takojšnje ujedinitje z regentom Aleksandrom), ali pa bi se vzdržal glasovanja. Da ni za Brejčev protipredlog, to je izzvenelo že iz debate. V prvem slučaju bi bil torej dr. Brejc propadel, za njim pa tudi SLS, v drugem pa bi bil moral predsed-

nik Pogačnik dirimirati za Brejca, kar bi mu pri vsi strankarski disciplini sprico vehementnemu nastopu Brejčevemu očividno ne bilo ljubilo. Iz te zadrege je rešil svojo stranko vsikdar modri prelaj Kalan, ki je svaril pred posledicami prvega bojnega glasovanja v česu, ki kriči od slozi, ter je predlagal, naj se glasovanje opusti ter vsa tri mnenja predlože Narodnemu Veču, kateremu itak pristojna končna odločitev, in tako se je tudi zgodilo.«

Jugoslov. - italijanska pogajanja.

Italijanska javnost in jadranska pogajanja.

Iz najnovejših italijanskih poročil je razvidno, da italijanska politična javnost ne računa z ugodnim izidom jadranskih pogajanj. Časopisje podčrtava neugoden trenutek za pogajanja z Jugoslavijo, ki je brez obotavljanja sprejela povabilo, kar naj bi pomenilo, da Jugoslavija smatra sedanjí notranji položaj v Italiji za najpripravljenjši čas, da more uresničiti svoje zahteve, ki nikakor niso tako malenkostne, da bi jih mogla Italija priznati brez rizika na mir in red v notranjosti države.

Zdi se, da se bodo pogajanja zopet prekinila. Nacionalistično časopisje to naravnost želi. Tudi socialistom ne gre prav v glavo, zakaj se morajo ravno sedaj vršiti pogajanja. Prej so neprestano naglašali potrebo hitrega sporazuma z Jugoslavijo, neposredno pred pogajani na so na mah spremenili svoje mnenje. Njihovo časopisje ne pove z nobeno besedo vzroka tega preokreta v socialistični zunanji politiki. Eden teh vzrokov bi bil lahko v rezultatu občinskih volitev, ki se niso završile tako, kakor so si želele razne italijanske socialistične struje. Da motivirajo na zunaj svoj preokret z ozirom na rešitev jadranskega vprašanja, so v zadnjem trenutku pograbili za orožje, s katerim se borijo fašisti in razne nacionalistične skupine proti sporazumu z Jugoslavijo. Glavno socialistično glasilo »Avanti« se je naenkrat zavzelo za avtonomijo Črnogore in Albanije. »Avanti« piše: Pred tristo leti so zapustili množični prebivalci šotlandsko deželo, da se izognejo verskemu preganjanju. Šli so v Ameriko, kjer so ustanovili Novo Šotlandsko. Tako se bo tudi črnogorski narod, če bo moral izgubiti vsako upanje na svojo samostojnost, vkrcal in nastil Srbiji prazno deželo. Naša dolžnost na-

pram časti našega veka je, da se to ne zgodi. Ta sramotna kupčija se ne sme skleniti. Mednarodni kapitalizem, predvsem francoski, špekulira na še neizpropane črnogorske zaklade. Premoženje, ki se nahaja danes v črnogorskih gozdovih, se ceni na 12 milijard. Glede premoga, železnih rudnikov in petrolejskih vrelcev se pogajata danes Pariz in Beograd. Hočejo torej zaslužiti in pohlačiti vse narod. To bodo hoteli doseči na italijansko - jugoslovenskem sestanku. Črnogora je majhna, toda njen narod je tako močan kakor resnica in pravica. Črnogorski narod je enoglasno izrazil svojo voljo za ustanovitve svobodne demokratske republike. Na koncu se obrača »Avanti« na politike in časopise vseh strank ter jih prosi, naj nastopijo za samostojnost Črnogore, da tako preprečijo Italiji udeležbo pri neodpušljivi vsem zločinu, ki se namerava izvršiti te dni. Nacionalistično časopisje je ta poziv nemudoma uporabilo in se zavzelo v imenu pravčnosti in samoodločbe narodov za črnogorsko samostojnost, katere Italija ne sme pozabiti, če tudi bi se izvršila pogajanja glede severne Adrije in Jufijske Benečije vkljub »slovenski megalomaniji«, ki je večja od srbske sprave ljivosti, kar najbolj ugodno za Italijo. Takó bodo italijanski socialisti v prvi vrsti krivi, ako se pogajanja končajo brez vsakega rezultata, ki bi nam Jugoslovenom omogočil vsaj začasno mirovno stanje tudi na zapadni meji.

Poleg tega prinjsušeio nacionalisti veliko važnost udeležbi šefa generalnega štaba Badozija pri neki nacionalistični manifestaciji za italijansko Dalmacijo. Ob tej priliki piše »Stampa«, da Italija ne sme pasti na nivo gotovih južnoamerikanskih republik s tem, da bi bila za

Fran Govekar:

Soitanje.

(Dalje.)

In izginila sta iz sobe. V veži na je dejala Verderberica: »Zdaj je pojdite, Kozlevčar! Vse mi razložim sama. A vi ne besedice! Prisegli ste! Če vas kdaj še kaj vpraša, odgovorjajte edino: služba je služba in ukaz je ukaz! Da mi niti ne črhnete več. Kozlevčar!«

»Kaj bi neki? Saj je resnica.«
»In 100 frankov ste prejeli?«
»Hvala. Še snoči na glavni stražnici.«
»Tukaj še deset goldinarjev za vaš trud. Z Bogom!«

In odšla je v kuhinjo. Kozlevčar pa je stojkljal po Sv. Petra cesti in obraz mu je žarel.

»To je ženska! Dar božiti! Sto frankov mi je dala zaslužiti in deset goldinarjev mi je navrgla še iz svojega. Zlata ženska. V oltar bi jo postavil, pri moji veri! Iz same dobrote mi je privoščila zaslužek. Dané je bil res Dančén. A iz same dobrote je tudi storila vse, da so reveža izpustili. Postavi je bilo zadoščeno... pravica je sita... moj žep poln, a Dané že zopet svoboden. Prebito bistra ženska!«

In poln hvaležnosti in občudovanja je mislil le na denar, ki mu je padel v malho...

121

Takrat je stala pred Danetom že vrsta skledic in merica jeruzalemca. In Verderberica je prisleda ter ponujala:

»Založi! Nič ti ni, samo lačen si. Ko se najesh, boš zopet sam svoj. Nič ne maraj! Voina je in take nerodnosti se zrode lahko najimnitenjšemu gospodu... Amnak zanomni si: za vso sramoto in za ves prestani strah se imaš zahvaliti je Kalanki in dr. Repiču! Izplačaj ji! Pa pošteno!«

Pri sosednji mizi so kartali francoski podčastniki. Karte so bili prinesli s seboj, zdaj so pušili iz pipic in metali na sredo mize listke prav posebne vrste. Tudi na teh listkih so bili videti spomini na vihar, ki je zagal francosko armado celo v miroljubno Ljubljano. Na vseh kartah so bile alegorične in simbolične slike revolucionir idej in ciliev. Na tej si lahko čital pod kolom z jakobinsko čepico: »Liberté de la presse«, na drugi frigiško čepico z besedami: »Egalité de rangs«, na tretji: »Egalité de droits...« »Liberté de profession...« »Liberté du mariage...«

Dané je počasi jedel in poslušal: »Saj sem bila huda na te! Ampak rada sem te imela vedno. Gregor, čeprav si počenjal velike neumnosti! Tako ljubosumnost! Da te je sram ni! Preslabo poznaš Verderberico: nočena sem bila zmerom in poštena umrlam! Z vsakomur sem prijazna, res. Ampak slabega mi ne more očitati nihče niti toliko, kolikor je za nohtom črnege. Jaz nisem Kalanka! Svetnico se delati, pa z dr. Repičem se vlačiti, vlač-

nega Francoza za gol nič smrti izročati in po poštenega meščana zapirati ter po mestu kot razbojnika vlačiti: to more le taka binavka kakršna je ta ženska, brez vesti in časti! Amnak če si mož, zagodi ji, da ji bo pelo po vseh ušesih!«

»In dr. Repič me je ovadil! Kako je to mogoče? Vedno se mi je delal prijaznega! Vedno se je le šalil! — Trdno sem verjel, da se je tudi vate zapledal. Nežika!«

»Ta opica? Bog me varni takega čestilca! Nikdar ga nisem trpela in le prav težko sem ga gledala v svoj gostilni. Tak zahrbtnoš se lahko našdaš le s hinavskimi vlačugami...«

Tedaj se je ozelasi na križišču treh cesta poleg znamenja pred »Tremi gavtročami« boben. Mestni birič je čital z gromkim glasom: »Razglas! — Francosko svojbodstvo Prostost! Enakost!«

Iz glavnega kvartirja v Celovcu 12. dan »germinala« ali meseca zelenarja (1. malega travna 1797) v petem letu enega in nerazdeljivega francoskega svojbodstva.

Buonaparte,

najvišji general laške armade.

Kranjcem!

Francoska armada ne prihaja v vašo deželo, da bi se je polastila, niti da bi vašo vero, vaše šege in običaje kakorkoli izpreminjala. Ona je prijateljica vseh narodov, zlasti pa vrlih ljudstev Nemčije...

Dolgo je bilo to prvo pismo Buonapartovo Kranjcem. »Dobrosrčne, nepokvarjene jih je nazival, jih vabil: »Postanimo prijatelji!« in jim obetal: »Vašo vero, vaše šege in imetje hočem čuvati in vam ne nalagam nikake kontribucije. Ali ni vojna sama na sebi dosti grozna? Ali ne trpite že dovolj, ve nedolžne žrtve tujih zmot?« — In končno jim je naznanil, da tvorijo novoizvoljeni centralni gubernij poleg škofa Raigersfelskega ljubljanski trgovci, industrijalci, odvetniki in uradniki...

Baš sta korakala mimo bivši župan dr. Podobnik in dr. Repič, ko je birič našteval imena izbrane deseterice. Mudilo se jima je na obed v Desselbrunnerjevo tovarno.

»Pa neutegoma treba priti! Jedva sem se utegnil še obleči! Kaj pomenja vse to?« je vprašal dr. Podobnik.

»Baje se že jutri posloví general Bernadotte.« je pravil dr. Repič. »General Murat sluti, da naskoči Buonaparte zdaj še Dunaj, kor so Angleži izoletkarili, da Thugut ni maral sprejeti generala Clarkeja, ko je prišel ponujat mir.«

»Zaslepljenci! Se jim ni dovoli krvi in dolgo! Kako dolgo še? — Ali na ste slišali čudno istorijo o hudiču in straži? Pripovedoval mi jo je pravkar gospod Vodnik.«

»O hudiču? Kakšnem hudiču?«

Specialna trgovina angleškega sukna.
Naročila po meri zajamčeno prvovrstnega izdelka v lastnem prvovrstnem ljubljanskem modnem salonu.